

CD KLASSIEK Orgeloeuvre Maurice Duruflé

De Fransman Maurice Duruflé (1902-1986) was organist en componist en liet een hoogst beperkt oeuvre na. Het telt amper veertien opusnummers, maar toch is het van hoogstaande kwaliteit. Enkele jaren geleden selecteerde het label harmonia mundi het Requiem van Duruflé in een overzicht van de meest onsterfelijke religieuze muziek. Het werk prijkt er naast de dodenmissen van Mozart en Fauré.

Duruflé's requiem is, net als veel ander werk, gebaseerd op het gregoriaans. Wel liet de componist het wrede *Dies irae* (Dag van wraak) weg, nochtans een klassiek onderdeel van de Latijnse dodenmis. Blijkbaar paste het niet meer in de geloofsbeleving van de twintigste eeuw.

De uit Normandië afkomstige musicus studeerde orgel bij Charles Tournemire (1870-1939), zelf de laatste leerling van César Franck (1822-1890) en van grote invloed op het orgellevens van de twintigste eeuw. Duruflé onderging echter ook de invloed van de impressionisten.

In 1930 werd hij benoemd tot organist van de Saint-Étienne-

du-Mont in Parijs, vlak bij het Panthéon, waar hij tot 1975 in dienst zou blijven. Hij huwde in 1953 met de twintig jaar jongere Marie-Madeleine Chevalier (1921-1999). Samen met zijn echtgenote deelde hij het orgel van de befaamde Franse kerk. Zijn carrière als uitvoerend musicus werd echter afgebroken na een auto-ongeluk in 1975.

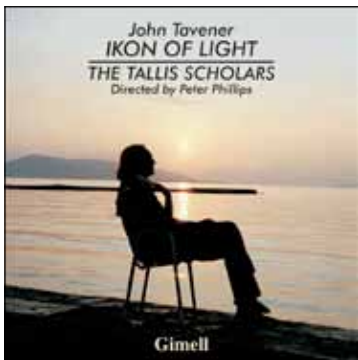
Er bestaan dus heel wat opnames van Duruflé als organist. Deze al wat oudere opname is Brits van makelij met John Scott aan het orgel van de statige Saint Pauls in Londen. Eén schijf bevat het volledige orgelwerk van Duruflé.

Prélude, Adagio et Choral varié sur le thème du Veni Creator is een bekroond werk uit 1930 en opnieuw gebaseerd op het gregoriaans, meer bepaald dat van de monniken van Solesmes. In deze uitvoering zingt een jongenskoor het koraal.

Het tweede andere grote werk is *Prélude et Fugue sur le nom d'Alain*, een eerbetoon aan Jehan Alain, de broer van de organiste Marie-Claire Alain (1926-2013). Jehan Alain sneuvelde in juni 1940 op 29-jarige leeftijd en zou wellicht een van de grootste naoorlogse Franse componisten zijn geworden. De fuga is een meesterstuk van contrapunt. (EDS)

Maurice Duruflé, *The Complete Organ Music*, door John Scott, Helios, DH55475, 18,50 euro.

CD HEDENDAAGS Gewortelde traditie John Tavener

Vorig jaar overleed de in 1944 geboren Britse componist John Tavener, die vooral bekend werd met zijn hedendaags koorwerk dat geworteld is in de orthodoxe traditie. De kunstenaar, die een leven lang worstelde met een kwakkelende gezondheid, bekeerde zich in 1976 tot de orthodoxie en nam afstand van de hele West-Europese traditie van kerkmuziek, inclusief van Bach. Hij werd beroemd omdat zijn werk werd uitgevoerd tijdens de begrafenisplechtigheid van de Britse prinses Diana in 1997.

Ikon of Light is een van zijn meest typische werken, op een Griekse tekst van Simeon de Nieuwe Theoloog. De compositie ging in 1984 in première en werd toen uitgevoerd door The Tallis Scholars, die het ook zingen op deze opname. Dit album, helemaal gecentreerd rond *Ikon of Light*, is bovenal een evocatie van de samenwerking van het ensemble en de componist tijdens de eerste helft van de jaren 1980.

The Lamb uit 1981 is dan weer op een tekst van de Britse dichter William Blake (1757-1827) en wordt hier gedirigeerd door de componist zelf. Het is een schijnbaar eenvoudig werk, amper drie minuten lang, maar een getuigenis van Taveners meesterschap. „Hij componeerde de muziek die hij moest componeren”, verklaarde een van de uitvoerders bij Taveners overlijden. (EDS)

John Tavener, *Ikon of Light*, door The Tallis Scholars, Gimell, GIMSE404, 22,50 euro.

BOEK SPIRITUALITEIT Voorbij de beelden Marcel Braekers

Marcel Braekers is de provinciale overste van de Vlaamse dominicanen, psychotherapeut en een groot kenner van het werk van zijn middeleeuwse medebroeder Meister Eckhart (1260-1328). Pater Braekers probeert het niet bepaald makkelijke werk van de Duitse predikbroeder toegankelijk voor te stellen. „Eckhart lezen is een pro-

ces doormaken waarbij je stilaan meer en meer durft los te laten wat zo veel eeuwen als onbetwifelbare zekerheid werd verkondigd, maar als denken of als taal achterhaald is”, schrijft Braekers.

Eckharts werk bestaat grotendeels uit preken, die niet door hem zijn neergeschreven, maar wellicht wel geautoriseerd. Braekers presenteert drie ervan in Nederlandse vertaling, waaronder de belangrijke tekst *Beati pauperes spiritu. Wat is echte armoede?* Ook drie fragmenten uit Eckharts traktaten worden opgenomen en besproken.

Eckhart probeert vanuit contemplatie, stilte en luisteren tot spreken te komen, om vervolgens via taal het woordeloze te bereiken. Het gaat hem erom alles los te laten en God voorbij God, God als eindeloze stilte en leegte, te leren kennen. Eckhart pleit niet voor een soort atheïsme, maar reageert tegen een al te makkelijke theologie. Hij geeft de beelden van God op. Eckhart

zelf verwoordt het aldus: „Word als een kind, word doof en blind. Je eigen mijn moet niet meer zijn. Laat ruimte, laat tijd, vermijd het beeld. Ga zonder weg het smalle pad.”

Eckhart was een middeleeuwer die helemaal leefde vanuit een wereldbeeld dat ons vreemd is geworden. Toch valt op dat zijn preken best leesbaar blijven. Pater Braekers vertaalt zijn denken op persoonlijke wijze en voor onze tijd. (EDS)

Marcel Braekers, *Een weg van verstillig. Spirituele zoektocht met teksten van Meister Eckhart*, Altiora, Averbode, 2014, 154 blz., 18,50 euro.

BOEK LITERATUUR Modern Hebreeuws David Vogel

Euwenlang was het Hebreeuws een dode taal. Joden gebruikten de taal van de Thora en de profeten louter als liturgische taal. Eind negentiende

eeuw liet de Litouwse Jood Eliezer Ben-Yehuda, eigenlijk Perlman, de taal herleven en schiep hij het moderne Hebreeuws, ook bekend als Ivriet, dat vandaag negen miljoen sprekers telt en de officiële taal van Israël is. Het onderscheidt zich van het klassieke Hebreeuws, omdat het sterk beïnvloed is door moderne talen.

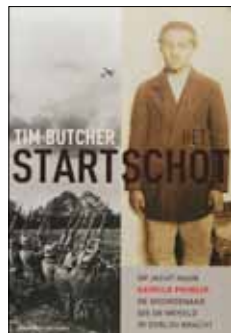
Tussen de twee wereldoorlogen ontstond er zowel in Europa als in het toenmalige Brits mandaatgebied in het Heilig Land een eigen literatuur in deze ‘nieuwe’ taal. De taal moest immers ook vorm geven aan het hedendaagse en dagdagelijkse leven.

Een van de auteurs in het Hebreeuws was David Vogel, geboren in Rusland in 1929, die naar Palestina verhuisde. In het midden van de jaren 1930 keerde hij echter terug naar Europa, wat

hem noodlottig werd. Hij werd uit Frankrijk naar Auschwitz gedeporteerd, waar hij in 1944 omkwam. Zijn bekendste werk is de relatieroman *Huwelijksleven*, tot een literatuurwetenschapper in 2012 in Tel Aviv een integrale roman opdook, die intussen ook in het Nederlands werd vertaald. Het is een volstrekt seculier verhaal over een driehoeksrelatie in het Parijs en het Wenen van de jaren 1930. (EDS)

David Vogel, *Een Weense romance*, Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2014, 335 blz., 21,99 euro.

BOEK GESCHIEDENIS Held of mislukkeling? Tim Butcher

De honderdste verjaardag van het eerste wapenfeit van de Eerste Wereldoorlog is inmiddels gepasseerd en herdacht. Op 28 juni 1914 schoot de negentienjarige Servische ‘terrorist’ Gavrilo (Gabiël) Princip zichzelf de geschiedenisboeken in, door in de Bosnische hoofdstad Sarajevo de Oostenrijks-Hongaarse kroonprins Franz Ferdinand en diens vrouw neer te kogelen. Vier jaar later hadden miljoenen hun leven gelaten en was Europa een puinhoop.

Tim Butcher ging op zoek naar Princip, die tussen de plooiën van de geschiedenis verdween.

De aanslag was knullig voorbereid en dat hij lukte, was eigenlijk het resultaat van stom toeval. De aartshertog besloot terug te keren door de stad nadat er eerder een mislukte aanslag was gepleegd. Plotseling stond Princip, die lid was van de revolutionaire groep Mlada Bosna, oog in oog met de aartshertog en vuurde hij drie schoten af. De zelfmoordcapsule met cyaankali die hij vervolgens inslikte, bleek niet te werken.

Princip was minderjarig en werd door het Oostenrijkse gerecht niet tot de dood veroordeeld, maar tot twintig jaar. Men liet hem weggroten in de vesting van Theresienstadt, waar hij nog vóór het einde van de oorlog overleed aan bottuberculose. Als hij wat langer had geleefd, meent Butcher, had het in 1918 ontstane Joegoslavië hem als een held laten terugkeren.

Butcher schrijft niet zozeer een historische biografie van Princip, maar benadert de figuur vanuit alles wat uit die ene daad voortvloeide. Het is een unieke combinatie van geschiedenis, reisverhaal en persoonlijk relaas. De auteur gaat in het diepe binnenland van West-Bosnië op zoek naar de familie van Princip. Hij

ontmoet een neef van hem en vindt graffito van de hand van de schutter.

Butcher reist de Serviër Princip achterna, te voet zoals toen, dwars door een land dat twintig jaar gelden aan flarden werd geschoten. In de Bosnisch-Servische stad Banja Luka beleeft hij een concert van de Britse rockgroep met de naam Franz Ferdinand! Op het podium wordt het portret van Princip geprojecteerd. Was de jongeman een held of een terrorist? Butcher leerde hem kennen als iemand die stond voor de woede die miljoenen voelen wanneer ze worden vertrappt. (EDS)

Tim Butcher, *Het startschot. Op jacht naar Gavrilo Princip*, Prometheus/Bert Bakker, Amsterdam, 2014, 377 blz., 24,95 euro.